

COMISSIÓ DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE TVC (1995): **El català a TV3. Llibre d'Estil**, Barcelona:Edicions 62, 274 pp.

Recensió d'IMMA CREUS BELLET
Bell-lloc d'Urgell

El *Llibre d'Estil de TV3* apareix en un moment -el març d'aquest any en la seva primera edició- en el qual sovintegen els debats d'ordre lingüístic, tant des d'una òptica diatòpica, consensuant el paper que juga cada un dels dialectes del nostre domini lingüístic, analitzant la incidència dels diferents factors socials en la llengua, o bé reflexionant en veu alta sobre la importància que cada cop més s'atorga a la variació diafàsica o funcional, tot i que de vegades el discurs gravita únicament sobre la qüestió de l'estàndard. D'altra banda, i ara des dels motlles d'impremta, és també el moment del naixement -en alguns casos *renaixement*- dels *llibres d'estil*. En aquest marc de fons, doncs, es gesta el que avui és el *Llibre d'estil de TV3*.

Una evidència de tot plegat és el que el lector descobreix en la carta de presentació del llibre. Cal destacar-hi dos aspectes. Per un costat, el fet que el llibre és presentat com el resultat d'un procés que ha arribat a la seva etapa culminant i que ha trobat en iniciatives anteriors els seus punts de referència inicials, com ara l'opuscle "Elocució i ortologia catalanes per a ús de locutors de ràdio i televisió", el butlletí "És a dir..." o el quadern "Orientacions lingüístiques" publicat pels serveis lingüístics d'Informatius, entre d'altres iniciatives importants. Es tractava únicament de recollir i sistematitzar el que fins aleshores havien estat orientacions disperses. Per un altre costat, i a manera de garantia d'ús, el llibre és considerat com un *promptuari destinat als professionals de la comunicació de TVC*, tot i les reticències a què convida la modèstia. De fet, la mateixa prudència que, a manera de consideracions prèvies o observacions, Francesc Vallverdú subscriu intel·ligentment en aquesta introducció de l'obra.

Respecte a aquest punt caldria fer unes matisacions que poden avaluar-se des d'una doble perspectiva: una de més general i una altra que incideix directament en l'estructura del llibre. Quant a la primera, s'assenyala de forma explícita que es tracta fonamentalment d'unes orientacions lingüístiques que van adreçades tant a l'aspecte de correcció gramatical com a la prosòdia, així com la preeminència que es concedeix al *català estàndard i els seus nivells* establint un paral·lelisme simbiòtic amb el *català col·loquial i els seus registres*. En segon lloc, i com a conclusió més contundent, es subratlla la condició del llibre com a material de suport però mai com a substitut de les obres de referència, com gramàtiques o diccionaris. L'estructura

interna del llibre, si més no, crec que facilita l'accés a determinats aspectes que per als professionals dels mitjans de comunicació poden esdevenir qüestions controvertides de la nostra llengua.

El cos del llibre, que, seguint les classificacions de la gramàtica tradicional, s'estructura sobre tres eixos d'anàlisi -fonètica, morfologia i sintaxi, i lèxic- s'enceta amb el bloc dedicat als *sons*, amb referències puntuals sobre el nostre sistema fonològic o a llengües foranes que en un grau o altre influencien la nostra -o més aviat *seva*- producció de missatges orals. Les lliçons ortològiques queden suficientment establertes amb els apunts que es tracten tot i que hi ha algun error d'adscripció en simbologia fonètica quant a la realització de determinats fonemes del català, mentre que en algun altre cas les afirmacions categòriques són discutibles. L'apartat de prosòdia es completa amb referències que afecten tant l'accentuació com la pronúncia de topònims i antropònims o les pinzellades sobre particularitats d'algunes llengües. És en aquest darrer terreny on sorprèn l'absència de referències no ja a llengües europees que geogràficament ens puguin ser més properes que el xinès, sinó a llengües de notable interferència com ara l'anglès i el castellà. En el primer cas, no cal justificar el perquè; en el segon, la justificació apareix en la presentació del mateix llibre. De totes maneres, l'apartat avala l'acceptació amb una llista d'errors freqüents en el llenguatge oral que posat punt i final al primer nivell d'anàlisi.

La morfologia i la sintaxi reben tractament unitari en el següent capítol. I és en aquest segon bloc on més clarament es manifesta la idea de fer del llibre d'estil un promptuari destinat als professionals de la comunicació. Certament, esdevé un bon compendi gramatical, si bé obvia algun detall que és un signe inequívoc del model de llengua vehicular dels nostres *mass media*. Per posar un exemple, en referir-se als possessius no es recullen les formes *llur* i *llurs*. Pel que fa a l'apartat morfològic en general, però, caldria evitar les enumeracions, que si es vol per una simple qüestió tipogràfica (un punt i final en lloc d'un *etc.*) apareixen com a llistes tancades quan no ho són, malgrat que en molts casos seria impossible d'inventariar els exemples de forma completa. Ben altrament succeeix amb els estadis dedicats a la sintaxi, on trobem a faltar aspectes tan fonamentals com la caracterització de la tipologia oracional en català. Aquesta mancança es supleix amb les frases que a tall d'exemple palesen molt sovint més que usos, *abusos* del català oral que implícitament corporifiquen una bona relació de calcs de la nostra llengua veïna. De totes maneres, allò que crec que cal assenyalar de forma preeminent són les alternatives d'ús que es presenten en cada cas, la riquesa de les quals no juga pas en detriment del pragmatisme del llibre. En realitat, és en aquesta part on es concentra el cabal del que esdevé la nostra realitat lingüística, ara des d'un punt de vista diatòpic -molt veladament- o bé diafàsic.

Tanca el llibre l'apartat dedicat al lèxic, que de forma mimètica a com es presenta la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* (I. Fonètica, 1990; II. Morfologia, 1992) tipifica el lèxic d'acord amb els criteris d'ús general, ús restringit i paraules no admissibles. Sigui com sigui, en aquest camp encara ens cal examinar atentament les resolucions del nou diccionari de l'IEC, aparegut recentment. Tanmateix, sempre resulta de profit saber que podem menjar *pilotilles* (amb el vistiplau de l'IEC) -o mandonguilles- o que necessitem que ens arreglin la *tubèria* (ara sense la vènia de l'IEC) -o la canonada-. En un mateix nivell, resulta també força il·lustratiu el recull de falsos sinònims al costat d'usos impropis que sovint

hom admet com a naturals. Finalment, faria una menció a factors ortogràfics com ara els signes de puntuació i les abreviatures o símbols que, a pesar de tenir una incidència més directa en la producció escrita de la llengua, no n'hem de menystenir la implicació en la llengua oral.

En realitat, crec que és per aquest contrapunt final que es revaloritza el llibre en la mesura que trenca amb la línia habitual dels llibres d'estil -molt sovint suport d'un mitjà gràfic- i enceta un terreny amb abundants referències al català oral, poc reductible a la classificació categòrica. D'altra banda, és un intent prou lloable el fet que sorgeixi amb el propòsit de posar una mica d'ordre, com dèiem, a tot un desgavell de propostes més o menys meritòries, per bé que és una llàstima que estigui pensat bàsicament per als mitjans de comunicació de llenguatge. Amb tot, caldria insistir més en algun aspecte i intentar perfilar una directriu d'ús en qüestions com per exemple les relacionades amb els préstecs forans. Resultaria igualment productiu dedicar un apartat a un aspecte de la nostra producció oral que per oblit ens porta a la descurança: les marques tonals, perquè no n'hi ha prou de lluir-se amb la dicció d'una notícia o adaptar el doblatge d'una pel·lícula a la versió original. Al capdavant, si en Mikimoto ha creat escola o Poble Nou ha generat una mena de *poblenoumania*, deu ser símptoma d'alguna cosa i, consegüentment, el llibre d'estil de TVC hi pot dir - i hi ha de dir- la seva. En definitiva, doncs, és una bona eina per a tots plegats, tant per als de dins com per als de fora les pantalles.

Imma Creus Bellet
Urgell, 7
E-25220 Bell-lloc d'Urgell